

PUANTALIZM SAN'ATINING KELIB CHIQISHI VA RIVOJLANISHI

Abduqayumova Aqida Abdurashid qizi*Guliston davlat universiteti 3-kurs 69-23 guruh talabasi***Annotatsiya**

Mazkur maqolada puantalizm san'atining vujudga kelish tarixi, uning nazariy asoslari hamda jahon tasviriy san'ati taraqqiyotidagi o'rni tahlil qilinadi. XIX asr oxirida yuzaga kelgan ushbu badiiy yo'nalishning impressionizm bilan bog'liqligi, rang nazariyasiga asoslangan ijodiy tamoyillari va keyingi san'at rivojiga ko'rsatgan ta'siri ilmiy jihatdan yoritiladi. Shuningdek, puantalizmning zamonaviy tasviriy san'at va dizayndagi ahamiyati ham o'rganiladi.

Kalit so'zlar: puantalizm, neoimpressionizm, rangtasvir, rang nazariyasi, impressionizm, kompozitsiya, optik aralashuv, tasviriy san'at, rassomlik, san'at tarixi.

Аннотация

В данной статье анализируется история возникновения искусства пуантилизма, его теоретические основы и роль в развитии мирового изобразительного искусства. Научно освещается связь этого художественного направления, возникшего в конце XIX века, с импрессионизмом, его творческие принципы, основанные на теории цвета, и его влияние на последующее развитие искусства. Также изучается значение пуантилизма в современном изобразительном искусстве и дизайне.

Ключевые слова: пуантилизм, неоимпрессионизм, живопись, теория цвета, импрессионизм, композиция, оптическая интерференция, изобразительное искусство, живопись, история искусства.

Abstract

This article analyzes the history of the emergence of the art of pointillism, its theoretical foundations and its role in the development of world fine arts. The connection of this artistic direction, which emerged at the end of the 19th century, with impressionism, its creative principles based on color theory and its influence on the subsequent development of art are scientifically illuminated. The significance of pointillism in modern fine arts and design is also studied.

Keywords: pointillism, neo-impressionism, painting, color theory, impressionism, composition, optical interference, fine arts, painting, art history

Tasviriy san'at tarixida XIX asrning ikkinchi yarmi yangi badiiy oqimlarning shakllanish davri sifatida alohida ahamiyat kasb etadi.

Aynan shu davrda impressionizm, postimpressionizm va neoimpressionizm kabi yo'nalishlar paydo bo'ldi.

Neoimpressionizm tarkibida shakllangan puantalizm uslubi rangtasvir san'atiga ilmiy yondashuvni olib kirganligi bilan ajralib turadi [1].

Puantalizm fransuzcha point – “nuqta” soʻzidan kelib chiqqan boʻlib, tasvirni mayda rangli nuqtalar yordamida yaratish usulini anglatadi.

Mazkur uslub rassomlik tarixida rang va yorugʻlik qonuniyatlarini ilmiy asosda qoʻllashga qaratilgan muhim tajribalardan biri hisoblanadi.

Puantalizmning vujudga kelish omillari

XIX asrning oxirlariga kelib impressionist rassomlar yorugʻlik va rang masalalarini oʻrganishda katta yutuqlarga erishdilar.

Biroq ayrim rassomlar rangtasvirni yanada ilmiy asosda rivojlantirish zarurligini ilgari surdilar [2].

Puantalizmning paydo boʻlishiga quyidagi omillar taʼsir koʻrsatdi:

rangshunoslik fanining rivojlanishi;

optika sohasidagi ilmiy tadqiqotlar;

impressionizm tajribalari;

ranglarning psixologik taʼsirini oʻrganish;

yorugʻlik va atmosfera hodisalarini aniq tasvirlashga intilish.

Aynan shu omillar natijasida yangi badiiy uslub shakllandi.

Puantalizmning asoschisi va nazariy asoslari

Puantalizmning asoschisi sifatida eʼtirof etiladi.

U ranglarning optik aralashuvi nazariyasiga asoslanib, tasvirni alohida nuqtalar orqali yaratish usulini ishlab chiqdi [3].

Seuratning fikricha, ranglarni palitrada aralashtirish oʻrniga, sof ranglarni mayda nuqtalar shaklida yonma-yon joylashtirish lozim.

Tomoshabin maʼlum masofadan qaraganda ushbu ranglar koʻzda optik tarzda birlashadi va yaxlit tasvir hosil qiladi.

Bu usul quyidagi tamoyillarga asoslangan:

sof ranglardan foydalanish;

optik aralashuv effekti;

ilmiy rang nazariyasiga tayanish;

geometrik aniqlik;

kompozitsion tartiblilik.

Puantalizm va neoimpressionizm

Puantalizm koʻpincha neoimpressionizm oqimining asosiy usuli sifatida qaraladi [4].

Neoimpressionist rassomlar impressionistlardan farqli ravishda:

tasvirni oldindan puxta rejalashtirganlar;

rang munosabatlarini ilmiy asosda qurganlar;

kompozitsion muvozanatga katta eʼtibor berganlar.

Shu sababli puantalizm tasviriy san'at tarixida impressionizm va zamonaviy san'at o'rtasidagi muhim bog'lovchi bosqich sifatida baholanadi.

Puantalizmning badiiy xususiyatlari

Puantalistik asarlar bir qator o'ziga xos belgilar bilan ajralib turadi.

Ranglarning optik aralashuvi

Puantalizmning eng muhim xususiyati ranglarning ko'z orqali aralashishidir.

Rassom bo'yoqlarni mexanik tarzda aralashtirmaydi, balki alohida nuqtalar ko'rinishida qo'llaydi [5].

Yorug'likning ta'sirchanligi

Nuqtalar yordamida yaratilgan rang qatlamlari asarga yorqinlik va havodorlik baxsh etadi.

Dekorativlik

Puantalistik asarlar uzoqdan qaralganda yaxlit ko'rinsa-da, yaqin masofada murakkab nuqtalar tizimidan tashkil topganligi bilan ajralib turadi.

Kompozitsion aniqlik

Mazkur uslubda kompozitsiya puxta hisob-kitob asosida quriladi.

Puantalizmning rivojlanish bosqichlari

Puantalizm taraqqiyotini bir necha bosqichga ajratish mumkin.

Birinchi bosqich

1880-yillarda uslubning shakllanish davri bo'lib, unda Georges Seurat va asosiy rol o'ynadilar [6].

Ikkinchi bosqich

1890-yillarda puantalizm Yevropaning boshqa mamlakatlariga ham tarqaldi va ko'plab rassomlar tomonidan qo'llanila boshlandi.

Uchinchi bosqich

XX asr boshlarida puantalizm fovizm, kubizm va abstrakt san'at kabi yo'nalishlarga ta'sir ko'rsatdi.

Puantalizmning jahon san'atiga ta'siri

Puantalizm qisqa muddat faol rivojlangan bo'lsa-da, uning ta'siri juda katta bo'ldi [7].

Mazkur uslub:

zamonaviy rang nazariyasining rivojlanishiga;

abstrakt san'at shakllanishiga;

grafik dizayn taraqqiyotiga;

raqamli tasvir texnologiyalariga ta'sir ko'rsatdi.

Ayniqsa, bugungi kunda kompyuter grafikasi va piksel texnologiyalarida puantalizm tamoyillarining ayrim jihatlarini kuzatish mumkin.

Zamonaviy san'atda puantalizm

Bugungi kunda puantalizm mustaqil yo'nalish sifatida keng tarqalmagan bo'lsa-da, uning usullari zamonaviy san'atda faol qo'llanilmoqda [8].

Ko‘plab rassomlar:

dekorativ kompozitsiyalar;

monumental pannolar;

grafik dizayn ishlari;

raqamli ilustratsiyalar yaratishda

puantalistik usullardan foydalanadilar.

Bu esa mazkur uslubning bugungi san'atdagi dolzarbligini ko'rsatadi

Tasviriy san'at ta'limida puantalizmning ahamiyati

Puantalizm rangshunoslik va kompozitsiya fanlarini o'qitishda muhim metodik ahamiyatga ega [9].

Talabalar ushbu uslub orqali:

ranglar uyg'unligini;

optik effektlarni;

kompozitsion muvozanatni;

rang kontrastlarini

chuqurroq o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Xulosa

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, puantalizm tasviriy san'at tarixidagi eng qiziqarli va ilmiy asoslangan badiiy yo'nalishlardan biridir.

U rang va yorug'lik masalalariga yangicha yondashuv olib kirib, rassomlik san'atining keyingi taraqqiyotiga sezilarli ta'sir ko'rsatgan.

Bugungi kunda ham puantalizmning nazariy tamoyillari rangtasvir, grafika va raqamli san'atda o'z ahamiyatini saqlab qolmoqda.

Shu sababli mazkur uslubni o'rganish san'atshunoslik va tasviriy san'at ta'limi uchun muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1.Gombrich E.H. The Story of Art. – London: Phaidon Press, 2018.
- 2.Honour H., Fleming J. A World History of Art. – London, 2019.
- 3.Herbert R.L. Neo-Impressionism. – New York: Solomon R. Guggenheim Museum, 2017.
- 4.Rewald J. Post-Impressionism: From Van Gogh to Gauguin. – New York, 2018.
- 5.Arnheim R. Art and Visual Perception. – Berkeley: University of California Press, 2019.
- 6.Signac P. From Eugène Delacroix to Neo-Impressionism. – London, 2016.
- 7.Harrison C. Modern Art and Modernism. – New York, 2020.
- 8.Dempsey A. Styles, Schools and Movements. – London: Thames & Hudson, 2021.
- 9.Boymetov B.B. Tasviriy san'at nazariyasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
- 10.Akbarov H. Tasviriy san'at tarixi. – Toshkent: Fan, 2020.